

УДК 005.591.6

Інноваційний менеджмент як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах війни

Чанцева Анастасія Вікторівна, студентка 4 курсу, ННІ менеджменту і маркетингу, ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна), e-mail: chanceva6@gmail.com

Інноваційний менеджмент в умовах війни – це цілеспрямована діяльність із планування, організації, мотивації та контролю процесів створення, впровадження і використання інновацій у виробничій, управлінській, технологічній або соціальній сфері підприємства, спрямована на забезпечення його стійкості, життєздатності та конкурентоспроможності в кризовому середовищі. Його сутність полягає у системному управлінні нововведеннями на всіх етапах життєвого циклу – від генерування ідей до їхньої реалізації, комерціалізації та інтеграції в діяльність організації з урахуванням ризиків, викликаних воєнними діями [1]. Такий підхід поєднує стратегічне бачення розвитку з адаптивністю до нестабільних умов і використанням сучасних технологічних та управлінських рішень.

У реаліях збройного конфлікту, який охопив територію України, інноваційний менеджмент стає не просто інструментом розвитку, а засобом виживання підприємств. Руйнування виробничих потужностей, перебої з постачаннями, дефіцит ресурсів і кадрові втрати створюють умови, за яких класичні моделі управління втрачають ефективність.

Саме інноваційний підхід до управління дозволяє адаптуватися до мінливого середовища, швидко перебудовувати виробничі процеси та знаходити нові можливості для функціонування. Завдяки впровадженню інноваційних технологій і методів організації роботи підприємства здатні перетворювати кризові умови на фактор відновлення, зберігати кадровий потенціал і забезпечувати безперервність господарської діяльності.

В умовах війни управління інноваціями набуває характеру антикризового механізму, спрямованого на відновлення стабільності, оптимізацію використання обмежених ресурсів та мінімізацію ризиків.

Керівники підприємств змушені ухвалювати нестандартні рішення, які забезпечують гнучкість виробничих систем, захист інформації, створення резервних потужностей і переорієнтацію логістичних потоків. Водночас роль менеджера трансформується – він виступає не лише організатором, а й носієм інноваційної культури, здатним поєднати економічну доцільність з креативним підходом до подолання кризових ситуацій [2]. Управлінські структури стають більш гнучкими та мережевими, що підвищує швидкість реагування на зовнішні загрози та сприяє спільному пошуку рішень у колективі.

У центрі інноваційного менеджменту воєнного періоду знаходиться концепція відкритих інновацій, яка передбачає активну взаємодію підприємств із науковими центрами, стартапами, військово-промисловими кластерами, освітніми установами та громадськими ініціативами. Така співпраця дозволяє створювати ефективні моделі кооперації, спрямовані на розробку технологій подвійного призначення, відновлення виробництва, енергоефективність і цифровізацію процесів. Цифрові платформи, дистанційні системи управління, автоматизація логістики та інтеграція штучного інтелекту допомагають підприємствам зменшити залежність від фізичної інфраструктури та підвищити мобільність управлінських процесів [3].

Система інноваційного менеджменту в умовах війни виконує стратегічну функцію збереження конкурентоспроможності через поєднання технічних, організаційних і соціальних новацій. Підприємства модернізують обладнання, впроваджують енергоощадні технології, створюють цифрові моделі управління ресурсами й запасами. Особлива увага приділяється кадровій політиці: формується новий тип працівника, орієнтованого на гнучкість, технологічну грамотність і психологічну стійкість. Розвиток людського потенціалу стає основою інноваційної адаптації до умов воєнного часу.

Інноваційний менеджмент у період воєнних дій охоплює не лише технологічні, а й соціальні та культурні зміни. Формується організаційна культура, що підтримує ініціативність, креативність і здатність до самоорганізації. Толерантність до помилок, командна співпраця та гнучке мислення стають невід'ємними елементами внутрішнього середовища підприємства. Така культура знижує рівень

стресу, підвищує моральну стійкість колективу та створює умови для ефективного реагування на надзвичайні ситуації [4].

Підвищення конкурентоспроможності через інноваційний менеджмент у воєнних умовах пов'язано з пошуком нестандартних рішень, які дозволяють не лише зберегти ринкові позиції, а й відкрити нові ніші. Це може бути запуск нових форматів сервісу, використання альтернативних каналів збуту або впровадження принципів сталого розвитку й соціальної відповідальності. Такі дії формують довіру споживачів, підвищують імідж підприємства на внутрішньому та міжнародному ринках і допомагають залучати партнерів, інвесторів і кваліфікованих фахівців навіть у період воєнної нестабільності.

Сучасний інноваційний менеджмент інтегрує воєнні ризики у стратегічне планування. Застосування інформаційних технологій сприяє розвитку ефективних комунікаційних систем, моніторингу безпеки, резервуванню критичних потужностей і прогнозуванню ризиків у реальному часі. Використання CRM-систем, блокчейн-технологій, платформ для аналітики постачань забезпечує прозорість процесів, швидкість прийняття рішень і зниження операційних втрат [5].

Розвиток інноваційного потенціалу підприємств у період війни стає елементом національної безпеки. Держава підтримує такі процеси через грантові програми, пільгове фінансування, створення індустріальних парків і технологічних хабів, які сприяють формуванню середовища сталого економічного розвитку навіть за умов воєнних загроз.

Отже, інноваційний менеджмент у воєнний період – це не лише засіб адаптації, а стратегічний інструмент трансформації підприємств. Його ефективність визначається здатністю керівництва створювати динамічні управлінські структури, впроваджувати сучасні технології, розвивати креативний потенціал персоналу та формувати культуру інноваційного мислення. Синтез інновацій, технологічного розвитку та соціальної відповідальності забезпечує стійкість підприємства, його внесок у зміцнення економіки та конкурентоспроможність держави навіть у період війни.

Література

1 Загребельна І. Л., Дядик Т. В., Косенко В. М. Інновації нии розвиток як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. № 3. С. 61–65. URL: https://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/ujae_2024_r03_a11.pdf

2. Заїка Ю. Інноваційний менеджмент підприємств в антикризових умовах. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2022. Т. 1. № 5. С. 62–67.

DOI: <https://doi.org/10.46299/j.ismef.20220105.08>

3. Славков М., Калантаєвська О., Губарь О. Вплив інноваційного менеджменту на конкурентоспроможність підприємств у сучасному світі. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-95>

4. Литвин Н. Ю. Інноваційне управління формуванням стратегічних орієнтирів конкурентних переваг. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 303–309. URL: http://mail.business-inform.net/article/?year=2021&abstract=2021_1_0_303_309

5. Гринкевич С. С., Беньо Ю. І. Інновації як чинник забезпечення конкурентних переваг підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. № 10.

DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-04-05>